

бенка, о других правовых актах. При этом работу с детьми необходимо вести в форме игры с учетом их возрастных особенностей.

Список литературы

1. Шевчук, О. Насилие над детьми / О. Шевчук // Минский курьер. – 2013. - № 612.
2. Национальный статистический комитет Республики Беларусь [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://belstat.gov.by>. Дата доступа: 24. 11. 2013

ПРАБЛЕМА СЯМЕЙНАГА НАСІЛЛЯ ў БЕЛАРУСІ

С.І. Міхайлаў

Віцебск, ВДУ імя П.М. Маішэрава

Сямейнае насілле з'яўляецца адным з відаў сучаснага тэрарызму і самай страшнай з праяў насілля.

Статыстыка сямейнага насілля ў Беларусі даволі трывожная. Штомесяц у органы ўнутраных спраў паступае каля 30 тысяч паведамленняў пра сямейна-бытавыя канфлікты. Па дадзеных сацыялагічных даследаванняў Фонда ААН у галіне народанасялення, у Беларусі 60% жанчын падвяргаліся на працягу свайго жыцця якому-небудзь віду насілля (у прыватнасці, чатыры з пяці жанчын – псіхалагічнаму насіллю, кожная чацвёртая – фізічнаму, 22% - адчувалі эканамічнае насілле, 13% - сексуальнае і г.д.). Гэта сітуацыя не ўнікальная ў параўнанні з іншымі еўрапейскімі краінамі. Так, напрыклад, у Даніі фізічнаму насіллю падвяргаліся 20% жанчын, 46% - сексуальнаму, у Чэхіі адпаведна 35% і 11%, у Турцыі – 40% і 15%.

Такім чынам, мэта даследавання – прааналізаваць магчымасці вырашэння праблемы сямейнага насілля з дапамогай заканадаўства Беларусі.

Матэрыял і метады. Матэрыялам з'яўляецца нацыянальнае заканадаўства, звязанае з процідзеяннем і прафілактыкай сямейнага насілля, а таксама дзейнасць Міністэрства працы і сацыяльнай абароны. Да выкарыстаных метадаў адносяцца аналіз нарматыўна-прававых дакументаў і міжнародных праграм, вывучэнне вопыту дзейнасці Крызісных цэнтраў па рабоце з жанчынамі, што пацярпелі ад сямейнага насілля.

Вынікі і іх абмеркаванне. У беларускім заканадаўстве паняцце “сямейнае насілле” з'явілася толькі ў 2008 годзе з прыняццем закона “Аб асновах дзейнасці па прафілактыцы правапарушэнняў”. У Міністэрстве працы і сацыяльнай абароны палічылі, што палепшыць становішча ў гэтай сферы дапамог бы спецыяльны закон аб прадухіленні сямейнага насілля. Яшчэ ў 2011 годзе пра неабходнасць распрацаваць адпаведны нарматыўны прававы акт заяўляла кіраўнік ведамства Марыяна Шчоткіна. У такім напрамку, на яе думку, павінны вызначацца функцыі, месца і роля дзяржаўных органаў у пытаннях прадухілення насілля ў сям'і, гарантыі абароны ахвяр насілля, меры ўздзеяння на вінаватых як за здзесненае насілле, так і за пагрозу. Дарэчы, у Беларусі закон аб сямейным насілли быў падрыхтаваны з удзелам міжнародных экспертаў яшчэ ў 2002 годзе, але дэпутаты Палаты прадстаўнікоў большасцю галасоў адхілілі яго прыняцце.

Разам з тым, законы, якія забараняюць сямейнае насілле, сёння існуюць больш чым у сарака краінах свету. Яны адрозніваюцца ступенню лаяльнасці, але галоўнае ў іх адно – пакаранне за прычыненне шкоды жыццю і здароўю блізкіх – няўхільна. Так, напрыклад, у Швецыі за эпізод дамашняга насілля віноўніку пагражае да шасці гадоў турмы, у нас жа ён можа абмежавацца штрафам. У гэтай скандынаўскай краіне даўно і паспяхова дзейнічае сістэма шэлтараў (прыстанішчаў). У выпадку, калі маці з дзіцём нельга змясціць у шэлтар, паліцыя ізалюе насільніка, якому сацыяльныя службы знаходзяць асобнае жыллё. У выпадку неабходнасці сям'і выдаецца ахоўны ордэр (згодна з ім, насільнік не можа наблізіцца да дома або ўстановы, дзе займаюцца яго дзеці, а кантактаваць з імі ў гэты перыяд можа толькі ў прысутнасці сацыяльнага работніка).

У Беларусі сетка прыстанішчаў для ахвяр сямейнага насілля таксама ёсць, аднак развіта недастаткова. Большасць з іх працуе пад патранажам грамадскіх арганізацый і адчувае цяжкасці з фінансаваннем. Таму ў большасці выпадкаў ахвяра і насільнік праз матэрыяльныя цяжкасці працягваюць у Беларусі жыць на агульнай жылплошчы. У выніку выпадкі насілля паўтараюцца. Пры гэтым, згодна са статыстыкай, кожная дзявятая жанчына з тых, хто падвяргаецца насіллю ў сям'і, атрымлівае сур'ёзныя траўмы, якія патрабуюць медыцынскага ўмяшальніцтва. Як раяць спецыялісты крызісных цэнтраў для жанчын, калі хочаш спыніць

насілле – не спыняйся ў сваіх дзеяннях. Калі жанчына скараецца з сітуацыяй насілля (і ў першы раз, і ў другі раз выклікае міліцыю, піша заяву на мужа, а потым – забірае), то ў большасці выпадкаў ахвяра становіцца пацыенткай бальніцы або сведкай у судзе па абвінавачванні мужа.

У 2013-2014 гадах былі падрыхтаваны змены ў закон “Аб асновах дзейнасці па прафілактыцы правапарушэнняў”. Закон пачаў дзейнічаць з красавіка 2014 года. Сярод змяненняў – пашырэнне функцый крызісных цэнтраў, сацыяльных прытулкаў для людзей, што падвергліся фізічнаму, псіхічнаму ўздзеянню. Падразумяваецца, што там павінна аказвацца комплексная юрыдычная і псіхалагічная дапамога. Людзей, што здзейснілі насілле, абавязалі праходзіць псіхакарэкцыйную праграму. Былі ўведзены “ахоўныя прадпісанні” (на тэрмін ад 3-х да 30-ці дзён), якія ўручаюцца насільніку, каб той не спрабаваў уздзейнічаць на ахвяру праз дзяцей ці іншых сваякоў. У Кодэкс аб адміністрацыйных правапарушэннях уведзена адказнасць за гвалтоўныя дзеянні ў цэлым, а не толькі за нанясенне пабояў.

Трэба адзначыць, што сямейнае насілле – не толькі прыватная справа. У рамках распачатай ва ўсім свеце яшчэ ў 2011 годзе інфармацыйнай кампаніі “Дзе ёсць насілле – няма сям’і!” праграмай “Ла Страда” было падлічана, што штогод сямейнае насілле абыходзіцца Беларусі амаль у мільён долараў ЗША. У разлік бяруцца расходы на аказанне розных відаў дапамогі – медыцынскай, псіхалагічнай, юрыдычнай, утрыманне прытулкаў для пацярпелых жанчын і “тэлефонаў даверу”, расходы на доўгія судовыя разборы. Выдаткі ахвяр сямейнага насілля таксама дастаткова вялікія – ад медыкаментаў для самалячэння да змены нумару і пераезду на новае месца жыхарства.

У Беларусі значны ўклад у прафілактыку і прадухіленне праблемы насілля ў сям’і ўносяць крызісныя цэнтры для жанчын (КЦЖ). Супрацоўнікаў такіх цэнтраў аб’ядноўвае ідэя негвалтоўнага вырашэння канфліктаў. Асноўнымі мэтамі дзейнасці такіх цэнтраў з’яўляюцца прыцягненне ўвагі грамадства да праблем жанчын і бяспекі ў сям’і, змяненне існуючага становішча жанчыны ў сям’і і грамадстве, а таксама падтрымка, распрацоўка і рэалізацыя праграм і праектаў, накіраваных на прадухіленне і прафілактыку насілля ў розных яго праявах. Паслугі КЦЖ умоўна можна падзяліць на наступныя накірункі: кансультацыйна-інфармацыйны, рэабілітацыйны, сацыяльна-псіхалагічны, прававы, адукацыйна-асветніцкі. На практыцы яны ўключаюць “тэлефон даверу”, вочныя кансультацыі юрыста, псіхолога, сацыяльнага работніка, сацыяльнага адваката, суправаджэнне пацярпелых ад насілля ў міліцыю і суд, арганізацыю груп сацыяльна-псіхалагічнай падтрымкі, правядзенне трэнінгаў па фемінісцкай самаабароне, прадстаўленне інтарэсаў кліента перад трэцімі асобамі і г.д. У структурным плане найбольш тыповымі мадэлямі КЦЖ з’яўляюцца кансультацыйны кабінет, комплексны крызісны цэнтр, крызісны цэнтр з прыстанішчам (прытулкам ці сацыяльнай гасцініцай).

Трэба адзначыць, што дзейнасць крызісных цэнтраў сутыкаецца з цэлым шэрагам істотных праблем: у першую чаргу, гэта недастатковы аб’ём бюджэтнага фінансавання прыстанішчаў для ахвяр сямейнага насілля; па-другое, гэта кадравыя праблемы (невысокая зарплата спецыялістаў, іх псіхалагічная напружанасць і эмацыянальнае выгаранне, ненармаваны рабочы дзень і г.д.); па-трэцяе, неабароненасць супрацоўнікаў службы (вельмі часта іх “вылічваюць” і пагражаюць, бо насільнікамі могуць быць і чыноўнікі з сувязямі і ўладай, і міліцыянеры, і псіхічна хворыя людзі); па-чацвёртае, адсутнасць узгодненасці міжведамаснага ўзаемадзеяння (крызісных цэнтраў, міліцыі, органаў апекавання і інш.).

Заклучэнне. Сямейнае насілле з’яўляецца адной з тых сур’ёзных праблем, ігнараваць якую сёння не павінны ні дзяржаўныя ўладныя структуры, ні грамадскія арганізацыі. У Беларусі значную дапамогу пацярпелым ад сямейнага насілля на аснове дзеяння закона “Аб асновах дзейнасці па прафілактыцы правапарушэнняў” аказваюць крызісныя цэнтры для жанчын, якія сутыкаюцца ў сваёй дзейнасці з шэрагам цяжкасцей. Дарэчы, сёння ў рэспубліцы дзейнічае толькі чатыры КЦЖ з прыстанішчам, з якіх тры знаходзяцца ў Мінску, адзін у Лідскім раёне Гродзенскай вобласці, а таксама існуюць 74 так званыя “крызісныя пакоі” пры ТЦСАН.